

LIGETI
ENSEMBLE

2019. MÁJUS 28. 19.30
BUDAPEST MUSIC CENTER

HOMMAGE À
LIGETI

LIGETI ENSEMBLE

HOMMAGE

À LIGETI

LIGETI GYÖRGY

Ramifications

CLAUDE VIVIER

Zipangu – magyarországi bemutató

--- szünet ---

KURTÁG GYÖRGY

Négy Ahmatova-költemény, op. 41

KURTÁG GYÖRGY

Jelenetek egy regényből, op. 19

Közreműködik:

Tony Arnold (szoprán)

Keller András (hegedű)

Buza Vilmos (bőgő)

Szalai András (cimbalom)

Ligeti Ensemble

Vezényel:

Keller András és Rácz Zoltán

„Mit jelent nekem Ligeti? Annak a sejtelmét, hogy van valami magasabb rendű, valami tökéletesebb, mint amit én egyáltalán el bírok képzelni, hogy vannak összefüggések a művészetben, a tudományban és a világegyetemben, melyekről ő számot tud adni, és itt félbeszakad a mondat.” Kurtág György fogalmazott így egy laudációban Ligeti Györgyről, akivel barátságuk a második világháború utáni zeneszerzés történetének legszebb és legjelentősebb kapcsolatai közé tartozik. A két életmű rengeteg szálon kapcsolódik egymáshoz, sorszerű párhuzamoknak köszönhetően éppúgy, mint mélyben megbúvó, láthatatlan hasonlóságokon keresztül. Kurtág és Ligeti, valamint egy Ligeti által ugyancsak nagyra tartott szerző, Claude Vivier világa áll a középpontjában a Ligeti Ensemble ünnepi koncertjének, mely *Hommage à Ligeti* címmel a zeneszerző születésnapjáról és egyben az együttes alapításának első évfordulójáról is megemlékezik.

Ligeti György *Ramifications*, azaz *Szétágazások* című darabja a komponista saját bevallása szerint a dekadens művészet példája. „Az a benyomásunk, mintha a harmóniák »megromlottak« volna” – írja Ligeti a mű zenei világáról, melyet kisebb-nagyobb mikrotonális eltérések tesznek jellegzetessé. A tizenkét vonósszólamból építkező mű játékosait a szerző két csoportra osztja, melyek közül az egyik tagjai negyedhanggal mélyebb hangolással játszanak. A gombolyagszerűen egymásba fonódó, folyamatosan szétágazó majd újraegyesülő szólamok intonációja ugyanakkor önkéntelenül is közeledik és távolodik egymástól, ami csak tovább erősíti a hangzás hálózatszerű örökmozgását.

Claude Vivier egyetlen egyszerű dallamból kiindulva építi fel *Zipangu* című darabjának megrázó erejű hangzásvilágát. A *Zipangu* név Japánra utal Marco Polo korából, abból a korból, amikor az ismeretlen világ egzotikuma és titokzatossága ma már szinte elképzelhetetlen intenzitással mozgatta meg a felfedezők és művészek képzeletét. Vivier művében a legkülönbözőbb vonótechnikákat alkalmazza, legyen szó a húrokra nehezedő hatalmas nyomásról, vagy pusztán a felhangokkal való játékról. Vészjósló hangulatú mély szakaszok és szinte csikorgóan magas szólamok, lírai, fényes vagy épp végtelenül sötét pillanatok vezetnek el a mű tetőpontjáig, ahol a dallamot eredeti formájában, hatalmas erővel, megtisztulva, mégis magányosan halljuk utoljára.

Anna Ahmatova költeményeiben az emberi kapcsolatok mélységei és ambivalenciája, múlt és jelen szövevényes viszonya és a költőnő által végigélt legsötétebb szovjet idők történései elevenednek meg az orosz realizmus hagyományait követő, sajátos és egyéni stílusban. Kurtág György érdeklődése Ahmatova költészete, sorsa és személyisége iránt évtizedekre nyúlik vissza. A *Négy Ahmatova-költemény* alapjául választott verseket 1997-ben először kíséret nélküli szólóénekké komponálta, később társított csak a szopránhang mellé hangszereket. A 2009-ben a New York-i Carnegie Hallban bemutatott végleges változat fokozatosan bővülő hangszerapparátust alkalmaz, mind a négy tételben a költemények legapróbb rezdüléseihez igazítva az érzékeny szövésű, meghatározó atmoszférát teremtő hangszeres szólamokat. Hallgatás, titokzatosság, irónia, humor, erotika, vonзалom, gyász, kegyetlenség, reménytelenség – mind ott rejlenek Ahmatova verseiben és elevenné válnak Kurtág zenéjében.

Dalos Rimmával való személyes kapcsolata fontos szerepet játszott Kurtág az orosz nyelvvel való bensőséges viszonyának kialakulásában. Ahogyan a költőnő képes tömör, gyakran haiku rövidségű verseibe szélsőséges érzelmeket, mély drámát és indulatokat sűríteni, úgy teremti meg Kurtág is rendkívüli kifejezőerővel a *Jelenetek egy regényből* dalainak koncentrált zenei világát. Nemcsak az orosz nyelv, de a mélységükben megélt érzelmek és a nőalakkal való azonosulás is összekapcsolja a *Négy Ahmatova-költeményt* és a Dalos Rimma verseire írt darabokat, melyek a koncerten ezúttal szorosan egymás vonzásában szólalnak meg. Az 1982-ben befejezett *Jelenetek egy regényből* tizenöt tételében a szoprán hanghoz Kurtág hegedűt, nagybőgőt és cimbalmot társít, teljességgel kihasználva a nem mindennapi együttesben rejlő technikai és kifejezésbeli lehetőségeket.

Szöveg: Belinszky Anna

TONY ARNOLD

Bátor, erőteljes előadásmódjával, gyönyörű hangszínével és tökéletes zeneiségével Tony Arnold számos ma élő zeneszerzőt inspirál. A nemzetközi kritika a kortárs zene ma élő egyik legmeghatározóbb előadójának tekinti a szoprán énekesnőt, akinek több tucat díjnyertes lemeze közül kiemelkedik Kurtág *Kafka-töredékek* című darabjának felvétele is. Tony Arnold legfontosabb mesterei között tartja számon Kurtágot, akinek zenéjét hibátlan technikával és különleges szuggesztivitással interpretálja.

BUZA VILMOS

Buza Vilmos Tárnai Antal, Pege Aladár és Tibay Zoltán növendékeként végzett a Zeneakadémián 1988-ban, majd Berlinben tanult tovább. A soproni születésű nagybőgőművész számos kortárs és klasszikus lemezfelvétel közreműködője. Több kamarazenekar – köztük a Magyar Virtuózok, a Componensemble, a Camerata Transsylvanica és a Weiner-Szász Kamarazenekar – nagybőgőseként is rendszeresen találkozhat vele a közönség.

SZALAI ANDRÁS

Szalai András szólistaként, kamarazenészként és kortárs zeneművek elkötelezett előadójaként Magyarország egyik legmeghatározóbb cimbalomművésze. Tanulmányait a Zeneakadémián végezte, ahol a cimbalom mellett zeneszerzés szakon is tanult. Rendszeresen szerepel Budapest főbb koncerttermeiben, de játszott a Berliini Filharmónia Kamaratermében és a bécsi Musikvereinban is. Több kortárs zenei együttes tagja, Artisjus-díjas művész.

KELLER ANDRÁS

Keller András szólistaként, koncertmesterként és kamarazenészként is világszerte elismert muzsikus, a Keller Quartet alapítója, 2007 óta a Concerto Budapest karmestere és művészeti igazgatója. Kamarazenészként és a Concerto Budapest zeneigazgatójaként egyaránt különös hangsúlyt fektet a kortárs zene bemutatására, népszerűsítésére. Kurtág György meghatározó mestere volt, több fontos művét vitte színpadra elsőként. 2016 januárja óta a világ egyik legprominensebb zenei intézményének számító Guildhall School of Music and Drama kiemelt hegedűprofesszora.

RÁCZ ZOLTÁN

RÁCZ Zoltán ütőhangszeres szólistaként, kamarazenészként, zenekarvezetőként és karmesterként a magyarországi kortárs zenei élet egyik legjelentősebb alakja. 1984-ben alapította meg az azóta Kossuth-, Liszt- és Prima-díjat nyert Amadinda Ütőegyüttest, melynek ma is művészeti vezetője. A 20. század második felének legmeghatározóbb szerzői, köztük Ligeti György, John Cage és Steve Reich is dedikáltak nekik műveket. Az elmúlt években a Concerto Budapest több 20. századi és kortárs programjának dirigenseként is találkozhatott vele a közönség.

LIGETI ENSEMBLE

Épp egy éve, 2018. május 28-án, Ligeti György születésnapján adta első koncertjét a Ligeti Ensemble. A névválasztás félreérthetetlenül kijelöli a kamarazenekar céljait: a zenetörténet jelenének és elmúlt bő évszázadának, napjainkra klasszikussá érett remekművei előadását. Az együttes folytatni kívánja a 2006 és 2014 között megvalósult életműsorozat hagyományát, Ligeti életművének rendszeres ápolását. A Ligeti Ensemble elsősorban a Concerto Budapest muzsikusaira épül, művészeti vezetői Keller András és RÁCZ Zoltán.

LIGETI ENSEMBLE

HOMMAGE À LIGETI

GYÖRGY LIGETI Ramifications

CLAUDE VIVIER Zipangu

--- intermission ---

GYÖRGY KURTÁG Four Poems by Anna Ahmatova, Op. 41

GYÖRGY KURTÁG Scenes from a Novel, Op. 19

Tony Arnold (soprano), **András Keller** (violin),
Vilmos Buza (bass), **András Szalai** (cimbalom)

Ligeti Ensemble

Conductor: **András Keller** and **Zoltán Rácz**

"The world of Ligeti and Kurtág is a world full of beauty and suffering, but endurable. More precisely: speaking out about how unbearable the world is makes it bearable after all." This is how Zoltán Farkas characterized the two composers whose works lie at the centre of the jubilee concert of Ligeti Ensemble founded and led by András Keller and Zoltán Rácz. Mentioning ruined harmonies, György Ligeti referred to *Ramifications*, his piece for strings, as an example of decadent art, in which work with complex "musical net-formations" has a key role. Strings are also employed in the composition by Canadian Claude Vivier, who was murdered when in his thirties. Framed with a simple melody, *Zipangu* uncovers the most diverse aspects of timbre when played with different string techniques. György Kurtág was no doubt attracted not only to the poetry of Anna Ahmatova but her fate and personality, too. In fact, his interest in the poet goes back decades. *Four Poems by Anna Ahmatova*, which premiered in New York's Carnegie Hall in 2009, is defined by a profound and intimate relationship between text and music, which the critics consider an organic continuation and at the same time late successor of the song cycle *Scenes from a Novel* written to poems by Rimma Dalos.

concerto BUDAPEST

született muzsikások

www.concertobudapest.hu

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

nka

Nemzeti Kulturális Alap

inforádió

f klasszik
rádió 92.1

BMC

Budapest Music Center

PAPAGENO